

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

طرح

تزیینت مربی تدریس قرآن کریم

مدرسه دانشجویی قرآن و عترت علیه السلام دانشگاه تهران

امیرالمومنین علی علیه السلام در نهج البلاغه می فرمایند:

بدانید برای هیچ کس پس از فراگیری قرآن و عمل به آن
نیازی نباشد و برای هیچ احدی بعد از قرآن بی نیازی امکان
ندارد. پس برای دردهای خود از قرآن شفا بطلبید و در
مشقتها از آن یاری بخواهید، زیرا درمان بزرگترین دردها
که کفر و نفاق و انحراف و گمراهی است، در آن است.

مقام معظم رهبری:

باید در قرآن تدبّر کرد. خودِ قرآن در موارد متعدد از ما می‌خواهد که تدبّر کنیم. اگر ما یاد گرفتیم که با قرآن به صورت تدبّر، انس پیدا کنیم، همه خصوصیات که درباره قرآن گفتیم حاصل خواهد شد. تدبّر برای تفسیر کردن نیست؛ برای فهمیدن مراد است. انسان هر سخن حکیمانه‌ای را دو گونه می‌تواند تلقی کند: یکی سرسری و با سهل‌انگاری؛ یکی با دقّت و کنجکاوانه. این اصلاً به مرحله تفسیر کردن و تعبیر کردن نمی‌رسد. تدبّری که در قرآن لازم است، پرهیز کردن از سرسری نگریستن در قرآن است؛ یعنی شما هر آیه قرآنی را که می‌خوانید، با تأمل و ژرف‌نگری باشد و دنبال فهمیدن باشید. این همان تدبّر است و بدون این که نیازی به این باشد که انسان، سلیق خودش را به قرآن تحمیل کند - که همان تفسیر به رأی است - به عبارت دیگر تدبّر، اصلاً به عالم «تفسیر به رأی» نزدیک نمی‌شود.

مقدمه طرح

قرآن یگانه راه هدایت و سعادت انسان است، که از جانب خداوند حکیم، و بواسطه نبی مکرم اسلام، حضرت ختمی مرتبت، محمد مصطفی صلی الله علیه و آله، بسوی تمامی بشریت نازل شده و راه کمال دنیا و آخرت را برای ایشان ترسیم نموده است.

آری! آدمی را راهی نیست جز آنکه با تمسک به حبل مستحکم قرآن و اهل بیت علیهم السلام، خود را در تندبادهای سهمگین روزگار حفظ نموده و از میان مصائب و مشکلات و فتنه‌های دوران، خود را به سلامت به سر منزل مقصود برساند.

این مهم، بارها و بارها در اندیشه و کلام رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت الله خامنه‌ای نیز منعکس گشته است. «قرآن علاج دردها و ضعف‌های دنیای اسلام است که ایمان انسان را عمیق و راسخ می‌کند؛ معرفت انسان را روشن و آگاهانه می‌کند؛ نیروی حیاتی انسان را به میدان می‌آورد و از آنها کار می‌کشد. آن وقت، جامعه‌ای با این خصوصیات، هم ترقی می‌کند و هم روحیه می‌گیرد.»

نظر به نیازهای نوین معرفتی و عملی، که از گوشه گوشه عالم سربرآورده، بیش از پیش بر لزوم بازگشت به قرآن و استفاده از این منبع رحمت و حکمت الهی تأکید می‌شود. در این میان استفاده از روش‌های نوین، کارآمد و متقن، در بهره‌برداری و استخراج مفاهیم نورانی قرآن و کاربردی نمودن آن در عرصه‌های مختلف زندگی، از اهمیت فراوانی برخوردار است.

این طرح سعی دارد با توجه به لزوم بحث توجه به نخبگان و جنبش نرم‌افزاری که در بیان و اندیشه مقام معظم رهبری تأکید شده است، ضمن شناسایی و تربیت نخبگان و متفکران قرآنی در عرصه‌های مختلف جامعه، از طریق تربیت مربیان تدبر در قرآن، روند ورود قرآن به عرصه‌های مختلف را فعال نموده، تا شاهد ایجاد محتوا، برنامه و عملکرد قرآنی در صحنه‌های مختلف علمی، آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، هنری، مدیریتی و ... باشیم.

(إن شاء الله)

هدف طرح

نظر به تأکيدات رهبر فرزانه انقلاب نسبت به ورود قرآن به عرصه‌های مختلف و همچنين فعاليت در جهت تربيت نخبگان، اين طرح قصد دارد با ارائه يک برنامه آموزشی و عملی، که به صورت سيال و شناور ارائه شده، ضمن شناسایی توان افراد شرکت کننده، به تربيت مربيان قرآنی در رشته تدبر در قرآن کریم پرداخته و آنها را در چگونگی استفاده و بکار بستن مفاهيم قرآنی در عرصه مورد نظر توانمند سازد.

لذا می توان اهداف اجرای اين طرح را اينگونه بر شمرد:

- ۱- شناسایی افراد مستعد جهت شرکت در دوره تربيت مربي تدبر در قرآن
- ۲- تربيت نيروی انسانی مختص
- ۳- ایجاد زمينه مناسب جهت راه‌اندازی فرآیندها و فعاليت‌های منسجم در راستای توليد علوم انسانی قرآن محور
- ۴- ایجاد بسترهای لازم جهت آشنا نمودن نسل جوان با روش‌های تدبر در قرآن
- ۵- توانمندسازی نيروی انسانی موسسات و مجموعه‌های قرآنی
- ۶- آشنایی با مفاهيم بلند قرآنی و دسترسی به شیوه‌های تجزيه و تحليل آیات و مفاهيم نورانی آن
- ۷- توانمند ساختن افراد در استفاده صحيح و منطقی از قرآن کریم در عرصه‌های مختلف
- ۷- معرفی قرآن به عنوان محور مباحث علوم انسانی جهت تحقق جامعه ای سالم
- ۸- هدايت علمی فعاليتهاي هنری جامعه در استفاده از مفاهيم قران در توليدات هنری
- ۹- ایجاد زمينه های لازم جهت ایده پردازی برای نحوه مدیریت محیط‌های فرهنگی

پیشینه طرح

این طرح حاصل چهارده سال طراحی و اجرای دوره‌های مختلف قرآن پژوهی و ارائه سیرهای مطالعاتی مختلف، در سطح دانشگاه‌های شهر تهران می باشد. این مجموعه در طی سال‌های ۷۷ تا کنون با بررسی فضای مخاطب دانشگاهی خود و با توجه به اهداف و نیازمندی‌های مطرح شده، اقدام به روشمند ساختن راه‌های استفاده از قرآن نموده است.

در این راستا سعی شده با انجام مطالعات علمی منسجم و مشاهده نمونه‌های موجود در کشور این روش‌ها شناسایی و تبیین شوند.

برای این منظور مطالعات جامعی بر روی آثار حضرت علامه طباطبایی رحمته‌الله (با محوریت تفسیر شریف المیزان)، حضرت امام خمینی رحمته‌الله و حضرت آیت الله جوادی آملی صورت گرفته و مبانی روش‌شناسی ایشان احصا شده است. ضمناً با بررسی نمونه‌های عملی جاری در جامعه چون نهضت قرآن آموزی، تفسیر موضوعی آقای بیستونی، آموزش مفاهیم آقای محدث، درس‌هایی از قرآن حجت الاسلام قرائتی، طرح تدبر حجت الاسلام الهی زاده و بسیاری طرح‌های دیگر، مطالب و روش‌های مطرح شده در هر یک بررسی شده و بدین ترتیب روش‌های جامع تفکر و تدبر در قرآن تبیین شده است.

جامعه هدف و مخاطبان طرح

سن شرکت کنندگان:

- داشتن سن حداقل ۲۰ و حداکثر ۴۰ سال

مدرک تحصیلی:

- داشتن حداقل مدرک تحصیلی لیسانس

- یا سال سوم دوره کارشناسی رشته‌های الهیات و ادبیات عرب

- یا سطح دوم حوزه به بالا

بحث طهارت در دوره

پر واضح است که استفاده از خرمن معارف الهی، جز با طهارت علمی و عملی ممکن نخواهد بود، از این رو در این دوره بحث طهارت علمی و عملی شرکت کنندگان به عنوان یک اولویت مدنظر قرار داشته و برای نیل به آن برنامه‌ریزی لازم صورت گرفته است. لذا افراد شرکت کننده می‌بایست بر مطالعه و عمل بر کتاب‌های ذیل مداومت داشته باشند:

- رساله عملیه مرجع تقلید

- آداب نماز امام خمینی علیه السلام

- باب جهاد با نفس وسائل الشیعه (اثر شیخ حر عاملی)

محوریت آموزش‌های دوره

محوریت آموزش‌های این دوره تفکر و تدبر نسبت به آیات قرآن و همچنین مسائل و موضوعات پیرامون و نگاه کاربردی و عملیاتی نسبت به آموزه‌های قرآنی است، لذا آشنایی با فضای کلی سوره‌های قرآن (شناخت واژگان کلیدی، موضوعات، غرض و آیات کلیدی هر سوره و شناخت ارتباط میان موضوعات و بخش‌های مختلف هر یک از سوره‌ها) و نیز آشنایی با روش‌های تفکر و تدبر در آیات نورانی آن، دو محور اصلی اجرای این طرح به حساب می‌آیند.

ضمناً در این طرح سعی شده تا با برگزاری جلسات مباحثه، مهمترین مسائل اعتقادی افراد بصورت برهانی و استدلالی مورد بررسی قرار گرفته و افراد در این زمینه، تعمیق و توانایی لازم را کسب نمایند.

• طرح مذکور در سه سطح ارائه می‌شود که هر سطح توانمندی متناسب با خود را

ایجاد نموده و بدین ترتیب مربیان در سه سطح توانایی تدریس و آموزش تدبر در

قرآن کریم را بدست می‌آورند.

محتوا و نحوه اجرای هر یک از سطوح

محتوای سطح یک

مطالعه	جلسات حضوری	عنوان درس	
۵۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۰ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با مقدمات تدبیر در قرآن	۱
۶۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۲ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تفکر در قرآن	۲
۶۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۲ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبیر کلمه‌ای	۳
۵۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۰ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبیر سوره‌ای	۴
<p>توانایی ایجاد شده در این سطح:</p> <p>۱- تسلط بر تعریف تدبیر در قرآن و کلیات روش‌های آن</p> <p>۲- آشنایی با روش‌های برنامه‌ریزی جهت مطالعه و انس با مفاهیم قرآن</p> <p>۳- آشنایی با انواع روش‌های مراجعه به قرآن کریم</p> <p>۴- آشنایی با روش‌های گزاره‌نویسی بر اساس آیات قرآن</p> <p>۵- آشنایی با نقش قالب‌های ادبی و بیانی در قرآن</p> <p>۶- آشنایی عمیق و کاربردی با استفاده از واژگان</p> <p>۷- آشنایی با نظام مراتب واژگان و نحوه استفاده از آن در استخراج غرض سوره</p> <p>۸- آشنایی با نحوه تحلیل و بررسی موضوعات در قرآن (مبانی تحقیق در قرآن)</p> <p>۹- آشنایی با چگونگی فهم جامع و یکپارچه سوره‌های قرآن</p> <p>۱۰- آشنایی با نظام احکام و تفصیل در قرآن</p>			

نحوه اجرا و برگزاری سطح یک

- کلاس‌های طراحی شده برای سطح یک را می‌توان در دو قالب هفته‌ای و یا به صورت فشرده برگزار نمود.
- هفته‌ای: در این قالب هر هفته یک کلاس ۴ ساعته برگزار می‌شود. کل زمان اجرای دوره در این قالب ۲۴ هفته خواهد بود که در مدت شش تا هفت ماه قابل برگزاری است. لازم به تذکر است که افراد می‌بایست حداقل ۱۰ ساعت در هر هفته به مطالعه و حل تمرین اختصاص بدهند.
- فشرده: در این صورت سطح یک در قالب چهار دوره سه روزه و در مدت چهار ماه برگزار خواهد شد. فاصله لازم برای اجرای هر دوره یک ماه است که در این بین افراد می‌بایست تمرین مربوط به دوره قبلی را انجام داده و مطالعه لازم برای دوره بعدی را انجام دهند.
- در هر دوره، در هر روز هشت ساعت، و در مجموع ۲۴ ساعت کلاس برگزار خواهد شد.

نحوه ارزشیابی سطح یک

- حضور مستمر در تمامی کلاس‌های هر درس
- ارائه کامل تمرین به صورت حل شده
- انجام روش‌های تدریس شده بر روی یک سوره، به تشخیص استاد و احراز تسلط فرد بر استفاده درست از روش‌ها

اعطای مدرک

- در پایان سطح یک و پس از قبولی در آزمون، گواهینامه‌ای به افراد اعطا خواهد شد. به موجب این گواهینامه افراد اجازه تدریس دوسر «مقدمات تدبر در قرآن» و «آشنایی با روش‌های تفکر در قرآن» را پیدا می‌کنند.
- با توجه به سوابق علمی افراد و توانمندی حاصل شده توسط ایشان، به تشخیص ستاد برگزاری دوره اجازه تدریس سایر عناوین سطح یک نیز به فرد داده خواهد شد.

محتوای سطح دو

مطالعه	جلسات حضوری	عنوان درس	
۶۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۲ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبیر قرآن به قرآن	۱
۶۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۲ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبیر بین سوره‌های (سور مکی)	۲
۶۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۲ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبیر بین سوره‌های (سور مدنی)	۳
<p>توانایی ایجاد شده در این سطح:</p> <p>۱- آشنایی با مبانی و چگونگی تدبیر قرآن به قرآن</p> <p>۲- آشنایی با نظام زوج سوره‌ها و نحوه استفاده از آن</p> <p>۳- آشنایی با ناسخ و منسوخ و نحوه استفاده آن در فهم قرآن</p> <p>۴- آشنایی با مباحث محکم و متشابه در قرآن</p> <p>۵- آشنایی با مباحث مطلق و مقید، و عام و خاص در قرآن</p> <p>۶- آشنایی با نظام سوره‌های مکی</p> <p>۷- آشنایی با ساختارهای موضوعی ارائه شده در سوره‌های مکی</p> <p>۸- آشنایی با نظام سوره‌های مدنی</p> <p>۹- آشنایی با ساختارهای موضوعی ارائه شده در سوره‌های مدنی</p> <p>۱۰- آشنایی با نظام ارتباطی میان سوره‌های مکی و مدنی</p>			

نحوه اجرا و برگزاری سطح دو

- کلاس‌های طراحی شده برای سطح یک را می‌توان در دو قالب هفته‌ای و یا به صورت فشرده برگزار نمود.
- هفته‌ای: در این قالب هر هفته یک کلاس ۴ ساعته برگزار می‌شود. کل زمان اجرای دوره در این قالب ۱۷ هفته خواهد بود که در مدت چهار تا پنج ماه قابل برگزاری است. لازم به تذکر است که افراد باید حداقل ۱۰ ساعت در هر هفته به مطالعه و حل تمرین اختصاص بدهند.
- فشرده: در این صورت سطح یک در قالب سه دوره سه روزه و در مدت سه ماه برگزار خواهد شد. فاصله لازم برای اجرای هر دوره یک ماه است که در این بین افراد می‌بایست تمرین مربوط به دوره قبلی را انجام داده و مطالعه لازم برای دوره بعدی را انجام دهند.
- در هر دوره، در هر روز هشت ساعت، و در مجموع ۲۴ ساعت کلاس برگزار خواهد شد.

نحوه ارزشیابی سطح یک

- حضور مستمر در تمامی کلاس‌های هر درس
- ارائه کامل تمرین به صورت حل شده
- انجام روش‌های تدریس شده بر روی یک سوره، به تشخیص استاد و احراز تسلط فرد بر استفاده درست از روش‌ها

اعطای مدرک

- در پایان سطح دو و پس از قبولی در آزمون، گواهینامه‌ای به افراد اعطا خواهد شد. به موجب این گواهینامه افراد علاوه بر تدریس تمامی دروس سطح یک، اجازه تدریس درس «روش‌های تدبر قرآن به قرآن» را نیز پیدا می‌کنند.
- با توجه به سوابق علمی افراد و توانمندی حاصل شده توسط ایشان، به تشخیص ستاد برگزاری دوره اجازه تدریس سایر عناوین سطح دو نیز به فرد داده خواهد شد.

محتوای سطح سه

مطالعه	جلسات حضوری	عنوان درس	
۷۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۴ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبر ادبی در قرآن کریم	۱
۶۰ ساعت مطالعه و حل تمرین غیر حضوری	۱۲ جلسه حضوری ۴ ساعته	آشنایی با روش‌های تدبر با استفاده از ادعیه و روایات	۲
<p>توانایی ایجاد شده در این سطح:</p> <p>۱- آشنایی با مولفه‌های معانی بیان و نقش آن در تدبر</p> <p>۲- آشنایی با انواع روایات در تفسیر و تدبر در قرآن</p> <p>۳- آشنایی با نحوه استفاده از روایات در تدبر در قرآن</p> <p>۴- آشنایی ارتباط معنایی ادعیه با قرآن</p> <p>۵- آشنایی با انواع ادعیه و نحوه استفاده از هر کدام در جریان تدبر</p>			

نحوه اجرا و برگزاری سطح سه

- کلاس‌های طراحی شده برای سطح یک را می‌توان در دو قالب هفته‌ای و یا به صورت فشرده برگزار نمود.
- هفته‌ای: در این قالب هر هفته یک کلاس ۴ ساعته برگزار می‌شود. کل زمان اجرای دوره در این قالب ۱۵ هفته خواهد بود که در مدت چهار تا پنج ماه قابل برگزاری است. لازم به تذکر است که افراد باید حداقل ۱۰ ساعت در هر هفته به مطالعه و حل تمرین اختصاص بدهند.
- فشرده: در این صورت سطح سه در قالب دو دوره چهار روزه و مجموعاً در مدت دو ماه برگزار خواهد شد. فاصله لازم برای اجرای هر دوره یک ماه است که در این بین افراد می‌بایست تمرین مربوط به دوره قبلی را انجام داده و مطالعه لازم برای دوره بعدی را انجام دهند.
- در هر دوره، در هر روز هشت ساعت، و در مجموع ۳۲ ساعت کلاس برگزار خواهد شد.

نحوه ارزشیابی سطح یک

- حضور مستمر در تمامی کلاس‌های هر درس
- ارائه کامل تمرین به صورت حل شده
- انجام روش‌های تدریس شده بر روی یک سوره، به تشخیص استاد و احراز تسلط فرد بر استفاده درست از روش‌ها
- ارائه پایان نامه نهایی که در قالب تدریس یک سوره و یا ارائه یک مقاله علمی انجام شده و بر اساس آن مجموعه‌ای از سوره‌ها با تمامی روش‌ها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

اعطای مدرک

- در پایان سطح سه و پس از قبولی در آزمون، گواهینامه‌ای به افراد اعطا خواهد شد. به موجب این گواهینامه افراد اجازه تدریس تمامی دروس سطح یک تا سه را خواهند داشت.

مقام معظم رهبری:

بدانید در قرآن حکمت هست، نور هست، شفاء هست.
عقده‌هایی که بر اثر چالش‌های موجود مادی دنیا در دل و جان انسان به وجود
می‌آید، سرانگشت حکمت قرآنی می‌تواند همه این عقده‌ها را باز کند؛
این واقعیت است
دل‌ها را باز می‌کند،
شرح صدر می‌دهد،
امید می‌دهد، نور می‌دهد،
عزم راسخ برای حرکت در صراط مستقیم می‌دهد.
با قرآن باید مواجه شد و اینها را گرفت.